

Батлав.....

УЛСЫН ШАЛГАЛТ - 2018

МОНГОЛ ХЭЛ-12

Аймаг / дүүрэг:

Сум

Сургууль:

Анги: Бүлэг:

Овог:

Нэр:

САНАМЖ, ЗӨВЛӨГӨӨ

- Шалгалт 80 минут үргэлжилнэ.
- Шалгалтын материал хоёр хэсэгтэй ба нэгдүгээр хэсэг нь унших чадвар сорьсон, хоёрдугаар хэсэг нь бичих чадвар сорьсон задгай хэлбэрийн даалгавраас бүрдэнэ.
- Даалгавар бүрийн хариултыг өгөгдсөн сул зайд бичиж тэмдэглэнэ.

Мөнгө

“Ядуу хүн чинь ингэхээс биш яах вэ хөөрхий”. Монголд ядуурал газар авч, ядуурлаар далимдуулсан галзуурал шуурга мэт босов. “Өдрийн талхаа яая гэж байгаа хүн чинь хулгай хийх нь аргагүй.” “Цалин юунд ч хүрэхгүй байхад илүү харж билүү долоохоос биш яахав”. Гэмт хэрэг, ёс суртахууны доройтол ядуу нийгэмд газар авдаг нь үнэн. Гэхдээ үүнийг хавтгайруулан хүлээн зөвшөөрч, ядууралд дулдуйдан “зөвтгөмгүй” санагдана. (1)

Дэлхийн хоёрдугаар дайны дараах япон орныг авч үзье. Холбоотнуудад бүрэн ялагдсан, атомын бөмбөгөөр хоёр удаа “нам тавиулсан”, үлгэр домгийн мэт тахин шүтүүлж, хэзээ ч дийлдэшгүй хэмээн итгэгдэж байсан эзэн хаан нь ердийн нэг чадалгүй нүцгэн хүн болохоо харуулсан. Улсын бүх нөөц шавхагдаж, өлсгөлөнд нэрвэгдсэн он жилүүд байлаа. Монголын теоромоор бол ийм газар гэмт хэрэг, идэж уух, хулгай дээрмийн хэрэг шил дараалж байх ёстой. (2)

Гэтэл тэгсэнгүй. Хуулийн албан хаагч түшмэл нь “Би өөрөө хууль зөрчвөл юу болох билээ?” гэж итгэл үнэмшлээ хадгалсаар байгаад өлсөж үхсэн тухай дурсамж энэ оронд өнөөдөр залуу хүмүүст зориг өгөх түүх болон үлджээ. Албан тушаалаа ашиглан бохир аргаар амь залгах боломж нүдний урд байсан байхад тэр. Ерөөсөө дайны дараа бүх япончууд амьдрахын төлөө үнэн цагаанаар зүтгэгцээсэн байдаг. Нэг өвгөнөөс “Тэр үед гэмт хэрэг, хулгай дээрэм байсангүй юу?” гэж асуухад, “Тийм юм бараг байгаагүй дээ, бүх хүн баялаг бүтээхийн төлөө эрвийх дэрвийхээрээ ажиллаж байсан цаг. Тэр ч байтугай жаахан идэх юм олдвол хавь ойрынхонтойгоо хуваадаг байсан.” гэж байсан. Ийм яриаг захын өвгөн, эмгэнээс сонсож болно. Харин орчин үед залуусын, дунд гэмт хэрэг ихсэж байгаа нь зовлон үзэхгүй байгаатай, бүх зүйл элбэг хангалуун болсонтой холбоотой гэж дүгнэх хүн ч олон. (3)

Адилхан өлсгөлөн, ядуурал нүүрлэхэд нэг үндэстэн нь хулгай худал руу хошуурцгаадаг, нөгөө үндэстэн нь хөдөлмөр, хичээл зүтгэл рүү зүглэдгийг юу гэж ойлгомоор юм бэ дээ? (4)

Монгол хүн угаасаа ийм гентэй гэх мэт гэнэн тайлбар тавимааргүй байна. Япон орчинд монгол хүүхдийг аваачаад тавьчихвал намс намс хийсэн нөхдүүдээс ялгаагүй нэг хүн гараад ирэх юм болов уу? Япон хүүхдийг Улаанбаатарын шороон дээр өсгөвөл ямар ч “Баагий” болж бужигнуулж мэднэ. Асуудал гендээ биш, хоосон ядуудаа биш, нийгэмд “дотоод сэтгэлийн хүч” үгүйд, “оюуны тэнхээ” үгүйд л байна. Доторх хүн нь хүн болж чадаагүй цагт мөнгөтэй болбол харин ч бүр араатны шинжид орох биз. Өнөөдөр Монголд мөнгөтэй болох тусмаа далайцтай гэмт хэрэг хийж, шүүх хуулийг худалдан авч байгаа нөхдүүд цөөнгүй бий. (5)

Хүнийг хөдөлгөгч хүч зөвхөн мөнгө биш ээ. Сэтгэл судлаач Дэши 1975 онд хэдэн оюутнуудад үгийн сүлжээ таалгах туршилт хийжээ. Үгийн сүлжээ тун сонирхолтой байсан учир оюутнууд завсарлагааны цагаар ч кофе уунгаа дуртай нь аргагүй бөглөцгөөж байв. Энэ үеэр оюутнуудад сүлжээ бөглүүлж байгаагийн хөлс гээд мөнгө төлжээ. Тэгтэл дараагийн завсарлагаас эхлээд нөгөө сайн дураараа бөглөж байсан оюутны тоо эрс багассан байна. (6)

Дэлхийн дайны дараахан еврейчүүдийн эсрэг үзэл санаа хүчээ авсан Америкийн өмнөд нутгийн хот юм гэнэ. Бяцхан жаалууд нэгэн еврей оёдолчны гадаа шуугилдан, “еврей, еврей” гэж орилолдон доог тохуу хийцгээв. Оёдолчин бээр нэгэн арга бодож олжээ. Тэрбээр “Намайг еврей гэж дуудаад байгаа хүүхдүүдэд 10 цент өгнө” гэж амлав. Хүүхдүүд ч баяртайгаар орилолдож хүн бүр 10 центээ аваад харьцгааж гэнэ. Дараагийн өдөр жаалууд дахин цуглалаа. Энэ удаад еврей оёдолчин, “Өнөөдөр уучлаарай, 5 центээс илүү өгч чадахгүй нь” гэжээ. Хүүхдүүд мэдээж дуртай биш байсан авч “ажлаа гүйцэтгэн” мөнгөө аваад дор бүрнээ харьцгаав. Гурав дахь өдөр оёдолчин “Мөнгөний асуудал тун хүнд

байна.” гээд ердөө 1 цент тараав. Тэгтэл хүүхдүүд “энэ чинь уржигдрын дөнгөж аравны нэг байна шүү дээ. Ийм тэнэг ажил хэн хийж байдаг юм.” гээд явж оджээ. Тэд дахиж ирээгүй гэдэг.(7)

Мөнгө бүхнийг ялагч биш. Сэтгэлээ ядуурлаас гаргаагүй цагт амьдрал хэзээ ч ядуурлаас гарахгүй. (8) М.Тулгат

НЭГДҮГЭЭР ХЭСЭГ. УНШИХ ЧАДВАР СОРЬСОН ДААЛГАВАР

“Мөнгө” гэхэд мөнгө бол бүхнийг ялагч биш харин зүрх сэтгэл шиг чухал зүйл үгүй хэмээн өгуулжээ. Эхийг дараах даалгаврын хүрээнд задлан шинжлээрэй. [25 оноо]

1. Япончуудын ёс суртахууны өвөрмөц онцлогийг батлах /3-р цогцолбороос/ нотолгоо 3-ийг олж бичээрэй. [6 оноо]

Хуулийн албан хаагч түшмэлийн ёс суртахуун-

.....
.....
.....
.....

Дайны дараа бүх япончуудын зан суртахуун-

.....
.....
.....
.....

Япончууд жаахан идэх юм олдвол яадаг гэсэн бэ?-

.....
.....
.....
.....

2. Хэлцийн утгыг тайлбарлаарай. [5 оноо]
ядуурлаар далимдуулсан галзуурал-

амь залгах -

араатны шинжид орох-

ядууралд дулдуйдан-

шил дараалж -

3. Нийлмэл өгүүлбэрийг энгийн өгүүлбэр болгон бичээрэй. [7 оноо]

• Албан тушаалаа ашиглан бохир аргаар амь залгах -
.....

• Улсын бүх нөөц шавхагдаж, өлсгөлөнд нэрвэгдсэн.
.....

• Орчин үед залуусын, дунд гэмт хэрэг ихсэж байгаа нь зовлон үзэхгүй байгаатай холбоотой
.....

• Япон орчинд монгол хүүхдийг аваачаад тавьчихвал намс намс хийх болов уу.
.....

• Доторх хүн нь хүн болж чадаагүй цагт бүр араатны шинжид орно.
.....

• Сэтгэл судлаач Дэши 1975 онд хэдэн оюутнуудад үгийн сүлжээ таалгах туршилт хийжээ
.....

- Оюутнуудад сүлжээ бөглүүлж байгаагийн хөлсөнд мөнгө төлжээ.

4. Нэгэн еврей оёдолчны арга ухаан гаргасан баримтыг бичээрэй. [2 оноо]

.....
.....
.....
.....
.....

5. Дараах санаанаас нэгийг сонгон мэдрэмж, үзэл бодлоо /нэг цогцлолбороор/ бичнэ үү? [5 оноо]

- Хүнийг хөдөлгөгч хүч зөвхөн мөнгө биш
- Мөнгө бүхнийг ялагч биш. Сэтгэлээ ядуурлаас гаргаагүй цагт амьдрал хэзээ ч ядуурлаас гарахгүй

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

